

КОНТРОЛЬ БЮДЖЕТНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Анотація. Дано оцінку дієвості заходів контролю щодо бюджетного відшкодування ПДВ та запропоновано шляхи його подальшого вдосконалення.

Аннотация. Дана оценка действительности мероприятий по бюджетному возмещению НДС и предложены пути его дальнейшего усовершенствования.

Annotation. The estimation of effectiveness of measures of relatively budgetary compensation of VAT and development of ways of further improvement are given.

Ключові слова: бюджетне відшкодування, податок на додану вартість, автоматичне бюджетне відшкодування, контроль бюджетного відшкодування.

Податок на додану вартість (ПДВ) – один із податків, на якому базується податкова система України, забезпечуючи значну частку надходження доходів до бюджету. Разом з тим і чи не найбільших втрат бюджет зазнає саме через цей податок. А тому для ефективного функціонування економіки необхідно здійснювати належний контроль за його справлянням. Особливо це стосується контролю правомірності бюджетного відшкодування ПДВ.

Питаннями відшкодування ПДВ та впровадження контролю за ним присвячено багато праць вітчизняних вчених-економістів, у тому числі, таких, як: Бохенко О. С., Гайдей Л. В., В. Мельник, Романенко О. А.

Метою даного дослідження є оцінка дієвості заходів контролю бюджетного відшкодування ПДВ та розробка рекомендацій щодо подальшого їх удосконалення.

Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори у порядку та розмірах, установлених законодавством. Але водночас кожен, хто сплатив податків надміру, має право на їх відшкодування. ПДВ – непрямий податок, який є часткою новоствореної вартості, входить до ціни реалізації товарів та сплачується споживачем до державного бюджету. Він був введений у 1992 році, замінивши податки з обороту та продажів. Сума ПДВ, що сплачується до бюджету, визначається як різниця сум податкових зобов'язань та податкового кредиту. У деяких випадках ця різниця має від'ємне значення. З 1997 року підприємства отримали право на бюджетне відшкодування ПДВ [1].

Згідно з пп. 14.1.18 Податкового кодексу України бюджетне відшкодування – це відшкодування від'ємного значення ПДВ на підставі підтвердження правомірності сум бюджетного відшкодування ПДВ за результатами перевірки платника, у тому числі автоматичне бюджетне відшкодування у порядку та за критеріями, визначеними у розділі V ПКУ [2]. Таке трактування бюджетного відшкодування ПДВ дає підстави вражати новий порядок відшкодування податку більш детально регламентованим у частині підтвердження правомірності відшкодування за результатами перевірки платника.

Разом з тим слід зазначити, що у податковій практиці поширеними є випадки неправомірного декларування ПДВ до відшкодування. Платники часто включають до податкового кредиту суми податку за товари, придбані у фіктивних фірмах за фіктивними контрактами та накладними тощо. Тому доцільним є запровадження механізму розмежування платників при здійсненні контролю бюджетного відшкодування за критеріями ризиків. Так, п. 200.18 ПКУ передбачена процедура автоматичного відшкодування ПДВ. Суть її полягає у тому, що відшкодування здійснюється на підставі поданої заяви та проведеної камеральної перевірки податкової декларації за умови, що платник відповідає певним критеріям, визначеним ПКУ.

Уже на початку березня 2011 року органами Державного казначейства України було здійснено автоматичне відшкодування ПДВ 24 платникам податку на загальну суму 456,5 млн грн відповідно до наданої органами державної податкової служби узагальненої інформації та висновків. Протягом січня – липня 2011 року сума відшкодованого ПДВ, порівняно з 2010 роком збільшилася з 9,7 млрд грн до 25,4 млрд грн, або у 2,6 раза. За час дії нововведень здійснено автоматичне відшкодування 161 платнику на суму 6,2 млрд грн [3].

Наявність суттєвих недоліків у порядку відшкодування ПДВ вимагає здійснення заходів контролю, спрямованих на упередження незаконних заяв на відшкодування ПДВ, а також запровадження методів для стабілізації ситуації: подальше вдосконалення законодавчої бази, зокрема усунення суперечливих норм законодавства про ПДВ та систематизація відповідних нормативних актів; паралельно з удосконаленням законодавства – проведення автоматизації роботи податкових органів та впровадження електронного варіанта подання звітності підприємствами. Адже податок на додану вартість – це надійне джерело збільшення доходів державного бюджету, а тому вирішення питання його реформування є шляхом до створення ефективної податкової системи.

Головною метою контролю бюджетного відшкодування ПДВ є досягнення оптимального співвідношення між фіскальною та стимулюючою функціями. ПДВ повинен забезпечувати як достатнє наповнення державного бюджету, так і стимулювати економічну активність суб'єктів господарювання. Нововведення, пов'язані з прийняття Податкового кодексу, стали позитивним кроком на шляху вдосконалення механізму відшкодування ПДВ. Так, автоматичне відшкодування ПДВ, скорочуючи терміни отримання таких коштів

для сумлінних платників, підвищує ліквідність та платоспроможність вітчизняних підприємств, а отже, забезпечує стабільне функціонування національної економіки.

Наук. керівн. Воїнова Т. С.

Література: 1. Про податок на додану вартість : Закон України від 03.04.1997 р. № 168/97 (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>. 2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>. 3. Данілов О. Д. Податок на додану вартість : навч. посібн. / О. Д. Данілов. – К. : Основи, 2003. – 254 с. 4. Інформація Державної податкової адміністрації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta.gov.ua>. 5. Вахновська Н. А. Податковий Кодекс в контексті реформування податкової системи / Н. А. Вахновська // Економічний форум. – 2011. – № 1. – С. 37–41. 6. Чижова Т. В. Сучасні реалії – адміністрування ПДВ та вирішення проблем його гармонізації / Т. В. Чижова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 1 (13) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2011_1/19.pdf.